

Llicenciada en prehistòria, història antiga i arqueologia, Aurora Martín i Ortega (Barcelona, 1947) porta més de quaranta anys dedicada a la investigació i a la gestió en jaciments arqueològics gironins, amb el poblat ibèric d'Ullastret com a centre destacat de la seva carrera. Fa uns mesos, als 65 anys, es va jubilar de la direcció del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Ullastret i va iniciar una nova etapa professional, lluny de la gestió i plenament immersa en la investigació.

Aurora Martín, *passió per la història*

PURI ABARCA > TEXT I FOTOS

Aurora Martín viu a Figueres des que tenia tres anys. Va néixer a Barcelona per circumstàncies familiars, però la seva vida i la seva trajectòria professional han estat permanentment lligades a les comarques gironines, sobretot a l'Empordà. Ja quan era petita i estudiava a les *Escuelas Nacionales* de Figueres, la història la fascinava. A això també hi ajudava l'ambient de casa seva, on es llegia molt i, en bona part, sobre història antiga. Als onze anys, a casa seva li van regalar *L'Odissea*, d'Homer, i li va sorgir l'interès pel món grec i, especialment, per la seva mitologia. Eren, com ella mateixa diu, «d'aquells pares que si els poguessis triar, els triaries», per tot l'ambient que va viure a casa i per l'afecte que en va rebre. A l'Institut Ramon Muntaner, hi va tenir Albert Compte de professor d'història, que li va despertar encara més la passió per aquesta disciplina. Per a Aurora, Compte va representar un impuls més a la seva dedicació posterior, perquè «explicava bé i, sobretot, ensenyava a estudiar». D'aquella etapa de la seva vida en té molt bons records, malgrat trobar-se en ple franquisme i viure en una família on es respirava l'ambient d'esquerres.

Acabat el *Batxiller*, va anar a la Universitat de Barcelona a estudiar prehistòria, història antiga i arqueologia, i va ser

allà on va conèixer les persones que la introduïrien, a poc a poc, en el fascinant món de la investigació arqueològica i que li farien apreciar tot el que envolta una època, la dels ibers, que ha centrat la seva trajectòria professional. Joan Maluquer de Motes, que llavors era cap del Departament d'Història Antiga de la UB, va ser qui la va posar en contacte amb l'arqueòleg Miquel Oliva, que hi feia classes de metodologia i tècniques d'excavació, i que des de 1947 —l'any de naixement de l'Aurora— portava a terme excavacions en

el jaciment ibèric d'Ullastret. Precisament, una de les excursions que l'Aurora Martín va fer quan estudiava a l'Institut de Figueres va ser a les excavacions d'Ullastret. Ben mirat, si és que existeix això del destí, es pot dir que estava predestinada a desenvolupar bona part de la seva trajectòria en aquest assentament ibèric. Va aconseguir anar-hi a fer pràctiques de la carrera, tot i que també va excavar a la ciutat grega d'Empúries, a la cova de l'edat del bronze de Deià —un treball que anava a càrrec de la Fundació Bryan— i a la ciutat romana de Clunia (Burgos), de la mà de l'arqueòleg gironí Pere de Palol, catedràtic de la Universitat de Barcelona, que hi havia començat a excavar quan era catedràtic a la Univer-

El jaciment d'Ullastret és un dels més importants de la Mediterrània occidental, i la seva fins fa poc directora té els ibers tan estudiats que gairebé són com coneguts seus

siat de Burgos. De jaciment en jaciment, li creixia la vocació i va començar a col·laborar amb Miquel Oliva, a qui ajudà a donar classes en el Col·legi Universitari de Girona i a preparar l'edifici de la Fontana d'Or per a la seva inauguració amb material dels fons del Museu d'Arqueologia de Girona.

Els inicis d'una carrera dedicada

Va signar el seu primer contracte com a arqueòloga el 1974, amb la Diputació de Girona, que acabava de crear el Servei d'Investigacions Arqueològiques, ara ja desaparegut com a tal. Va ser l'any del seu debut oficial, però també va ser el d'un desgraciat esdeveniment: la mort de Miquel Oliva, el seu mentor, en un accident de circulació, quan tornava de la ciutatella de Roses. L'Aurora recorda que aquell dia havien anat amb tot l'equip a Roses i que s'hi van desplaçar amb dos vehicles, perquè Miquel Oliva havia de retornar abans cap a Girona per presentar una conferència de l'historiador i arqueòleg Lluís Pericot. No hi va arribar.

L'Aurora va reprendre els treballs de Miquel Oliva a Ullastret, després que el 1975 va aconseguir un permís d'excavació, el primer amb el seu nom, un moment que recorda com el més emocionant de la seva carrera, pel que li representava tenir en el seu poder un document així. El 1977 va aprovar les oposicions per ocupar la plaça on treballava a la Diputació i, el 1981, li van encarregar el treball d'arqueòloga territorial pel conveni de col·laboració en matèria de cultura que van establir la Generalitat i la Diputació. Hi va estar fins al 1991, moment en què la Diputació va traspasar els seus museus i serveis museístics a la Generalitat, en compliment de la Llei de museus catalana (tot el personal del servei hi va ser traspasat). En tota aquesta etapa, sempre va combinar la gestió del Museu d'Arqueologia de Girona amb la d'Ullastret. El 1994 va deixar d'exercir com a arqueòloga territorial, però va continuar dirigint els museus de Girona i d'Ullastret, lloc on havia iniciat la seva trajectòria arqueològica i on li havia nascut la passió pel món ibèric.

No amaga la seva fascinació per una cultura sovint passada molt per alt, malgrat la seva importància com a assentaments humans que van representar un punt d'inflexió entre la prehistòria recent i el món clàssic. El jaciment d'Ullastret és un dels més importants d'època protohistòrica de la Mediter-

rània occidental, i la seva fins fa poc directora té els ibers tan estudiats que gairebé són com coneguts seus. Li dol que a les escoles la informació sobre els ibers passi sense pena ni glòria, que l'evolució històrica de l'època es presenti com una transició sense importància entre l'edat del bronze i els grecs i els romans. I s'emociona quan destaca la complexitat i la grandesa de la cultura, la llengua i la tecnologia ibèriques. Rendeix culte a aquests primers avantpassats, que ens són una mica coneguts i que en realitat són població autòctona de la zona, no invasora. Amb un caràcter conciliador, tot i que hi ha hagut èpoques de la seva vida en què s'ha hagut de posar ferma per afrontar determinades situacions, no és rancorosa, i ha preferit oblidar mals moments, com ara quan el jaciment de les coves de Serinyà va ser traspasat al Consell Comarcal del Pla de l'Estany i no als serveis de la Generalitat. En aquell moment es va sentir decebuda, perquè la gestió anava a parar a una institució que no es dedicava a la recerca, i tenia por que no es pogués dur a terme de manera correcta. Ara reconeix que les coses s'han fet bé, sobretot gràcies al fet que Narcís Soler, catedràtic de la UdG, va continuar fent la recerca en aquest jaciment. Soler ja hi dirigia els treballs d'excavació abans del traspàs, des que la Diputació de Girona va comprar el conjunt arqueològic.

Camp obert per a la investigació

No vol parlar de jubilació. Prefereix dir que ha acabat el contracte laboral amb l'Administració, però que ara comença una etapa nova dedicada de ple a la investigació, un camp que va haver de deixar força de banda per concentrar-se en la gestió i la coordinació de les diferents àrees del museu, feina que la va omplir molt però que li va restar hores per a la seva autèntica passió. Ara serà el moment de donar corda a algunes publicacions que té pendents, com la de la necròpolis de Serra de Daró, un jaciment senzill (es va deixar d'excavar el 1986), sense estructura de protecció de les tombes, que van ser excavades en el sòl d'un terreny comunal del qual s'han extret terres, cosa que ha produït un deteriorament no intencionat de les restes arqueològiques. Continuarà descobrint, doncs, detalls de la història més oblidada.

Puri Abarca és periodista.

No vol parlar de jubilació. Prefereix dir que ha acabat el contracte laboral amb l'Administració, però que ara comença una etapa nova dedicada de ple a la investigació